

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Улууска - бу күннэргэ

ЭДЭР СПОРТСМЕН СИТИИИТЭ

Чурапчы 2-с №-дээх орто оскуолатын 9-с кылааһын үөрэнээччигэ Петр Моностырев хотугу многоборьега республика сүүмэр-дэммэт хамаандатын састаабыгар киирэн, Хабаровскай куоракка ытыллыбыт күрэхтэһииттэн бу күннэргэ кыайы көтөл-лөнө кэллэ. Ол курдук, кини түрүрү үрүн көмүс призеруна буолла.

Петр - билиги оскуола-быт үчүтэй үөрэнээччигэ. 2006 сылтан хотугу многоборьеин утумнаахтык дьарыктанар. Тренерэ - Альберт Федорович Иванов. Петр: "Холку, эппиэтинэ-тэ, дуулуурдаах буолуохка наада", - диир.

Уолбутун бу улахан кыайылынан иттихтик-истииник эрдэлэһииттэ. Иниэтин даҕаны үрдүк ситиһиллэнэ, үтүс кыайылынан учууталларын, чутас дьонун, дөрүттөрүн өссө да үөрдүө диир эрэнэбит.

"Дайы" пресс-кэнн.

ЭДЭР ЧИНЧИЙЭЭЧЧИЛЭР КОНФЕРЕНЦИЯЛАРА

Бу күннэргэ Чурапчы улуустаагы гимназиятыгар үтүс буолбут "Инникитэ харды" научнай-практичес-кай конференция буолан ааста. 1998 сыллаахха аан ба-стаан бу гимназия базатыгар "Инникитэ харды" на-учнай-социальнай программа илин эгэрдээри коорди-национнай сөбүлүү кэминэ тэрийлибитэ. Предселе-динэн оччоттоогу кэминэ гимназияга директорунан үлэ-лүүр А.С.Иустинова аһаммыта. Онтон ыла сылааһы бу конференция таһыма үрдээн, сайдан, кыттааччы ахса-ана элбээн иһэр.

Конференция үөрүүлээх чааһын улуустаагы гим-назия илээн-саралаан ытта. Директор В.В.Гуляев конференция кыттылаахтарын эрдэлээтэ. Улуус-таагы үөрэх управлениетын начальнига В.Н.Коркин оҕолорго, салайааччыларга үтүө баҕа санаатын тирээтэ. Үөрэх управлениетын научнай-методическай отде-лын начальнига М.А.Манасьева конференция сыл-лын-соруугун, программатын билиһиннэрин туран, быйыл учуонай степеннэ кандидатскай үлэтин көмүскээбит ЧГФКСИ преподавателитэр М.В.Хомпо-доевага Эрдэ суругу, балары туттарда. Үөрүүлээх чааһы гимназия уолаттарын хора уонна "Харысхан" фольклорнай бөлөхүн ырыата-тойута кэргэттэ. Эби-экэ дьирэ дакылдааттар бастакы турдарыгар стендо-вай көмүскээһиннэри экспертэр көрдүлэр. Иккис тур-га киирбит оҕолор үлэлэрин 14 секциянан көмүскээтилэр.

Улуустаагы "Инникитэ харды" координационнай кэминин салайааччытынан педагогическай наука кан-дидата М.А.Манасьева үлэлиир. Кэми конференция ытыллыгытын туһунан бу курдук кэспир:

- Быйылгы конференцияга 358 ор, 20 салайааччы кытынна, 52 эксперт үлэлээтэ. Ордук элбэх оҕо гимна-зияттан кытынна. Барыта 20 ор дакылдаат бэлэмнээ-бит. ЧРОСИО 22, С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуолата 30 дакылдааты иһитиннэрдилэр.

Урут 11 сыл устата бу конференцияга Дьокуускай куораттан экспертэри, учуонайдары ытырар эбит бу-оллаһытына, быйыл бэйэбит олохтоох кууспутун туһаннабыт. Конференцияны Чурапчы улуунун учу-онайдарын уонна чинчийэр педагогтарын ассоциация-та илээн-саралаан ытта. СР учуонай дьахталларын лигатын Чурапчытаагы филиала тэрийиитэ, ытыллыга уонна сыаналааһынга үлэлээтэ. Лигата 14 киһи, ол иһигэр ЧГФКСИ-тан, колледжтан, гимназияттан, улуустаагы үөрэх управлениетыттан, оскуолалартан учуонайдар киирэллэр. Бу конференциябыт сүрүн уратытынан буолар.

Түмүктэ кыайылаахтарга наҕараадалары тутта-рыы буолла. Учуонай-дьахталлар лигаларын анал Грана билигин камнэ ордук актуальнай темага су-руйбут гимназия 11-с гуманитарнай кылааһы үөрэ-нээччилиттэр Вика Назаровага туттарылыы, ыы-ылаахтар салгыы региональной конфет-тыахтара.

УЛУУСКА ИЙЭЛЭРИ ЧИЭСТЭЭНИН

Быйыл Дьиз кэргэн сылыгар "Ийэ Албан аат" мэтээлинэн республика үрдүнэн 190 ийэ наҕараадалаһа. Бу наҕараада 1944 сыл от ыйы 8 күнүттэн СССР Верховнай Сэбиэтин Ый-аарынан бэриллэр буолбута. Быйыл Правительство 130 эдэр ыалга дьиз тутталларыгар суб-сидия көрдө. Онтон Дальнай Вос-ток регионнарыттан 8675 ийэ бу-олуу сертификатын туттут Саха Республикага ийэни мистэр таарыста. Чурапчы улуунун үрдүнэн 81 Герой-Ийэ баар, он-тон билигин туругунан улуус ийигэр 40 Герой-Ийэ олоор. Атыттар дойдуга араас муһуһта-рынан, улуустарынан олохсуй-буттар.

Сэттинньи 28 күнүгэр улуус дьаһалтата Аан дойдугаагы ийэ-лэр күннэринэн Герой-Ийэлэри түмтэ. Киилэлэри: 11 оҕолоох М.Д.Анемподистованы (Кытаа-нах), 14 оҕолоох П.Д.Пономарева-

ны (Кытаанах), 12 оҕолоох Е.В.Лукинанна (Хадаар), 11 оҕоло-ох З.И.Красильникованы (Чу-рапчы), 11 оҕолоох М.С.Макаро-ваны (Чурапчы), 10 оҕолоох Ф.П.Макарованы (Чурапчы), 10 оҕолоох Л.Д.Платонованы (Чу-рапчы), 10 оҕолоох Е.Н.Луковце-ваны (Чурапчы), 10 оҕолоох М.К.Протодаконованы (Алаар), 11 оҕолоох Е.Г.Перви-кованы (Мугудай), 12 оҕолоох Е.Д.Кононованы (Мындаарайы), 11 оҕолоох М.М.Куликинаны (Одлуун), 10 оҕолоох М.Д.По-пованы (Талей), 10 оҕолоох М.С.Лыткинаны (Чурапчы) "Чу-рапчы улууна" МТ дьаһалтатын баһылыга С.И.Яковлев мистэ-тэ, самэй бэлэхтэри туттарда. Дьиз кэргэн кэмин сүрүнүүр специалиһа М.Т.Ноговицына эбэрдэ тылы эттэ, "Айыллаан" Сыһыалаан кэмин үлэһиттэрэ истиг ырыаларын бэлэхтэти-лэр.

Бу үөрүүлээх түгэн кыттыла-лаага Мирона Михайловна Ку-личкина маннаа диир: - Бүгүн билигин мистэбэиттэригэр олоус дойдубун, үөрдүм. Бэйэм Таатта улуунун Туора Куулууттан төрүттээхпин. 1955 сыллаахха И.Ф.Куличкинга кэргэн тахсам. Чурапчыны илээн-саралаан олоһубутум. Сааһым ту-ханы, ыныраахыттан аабытум. Олун сүм республика араас муһ-нууларыгар олоһолор. Уһаа-Булуун, Тулаһынан, улуус дьаһалтатын кэмин сыл-лы-суннаһыгар кылаа элбэхтэн буоллабын.

Бу курдук күнүгэ дьоммут эбэрдэ аһаҕаста. Ыһаа-тохукис-тай сүргэлэргэ көтөдүлэн, хай-тыһыра түһөн, оҕолорун-чутас дьоннорун тирэхтэх эдэр ийи-лэригэр бөлөһүн таарыстылар.

Айталыһа А.А.АМОВА.

Хайтыһыгар: 1. Герой-Ийэ М.М.Куличкина.

2. Улуус баһылыга С.И.Яков-лев бэлэхтэри туттарар.

ИНБЭЛИИТТЭР ДЕКАДАЛАРА

Сэттинньи 28 - ахсынны 6 күннэригэр улууспуттар инбэли-иттэр наҕараадалары биллэрлээн ту-рар. Наҕараадалар инбэлииттэ-тэргэ хаа да хайысханан араас дьаһаллар ытыллыа тураллар. Ол курдук, инбэлииттэр билигин кэмигэ балаһаанналарын баһа-рыыга нэһилиэстэринэн "Аһаҕас аан күннэргэ" ытыллыаһы. Дьизэ-сүтэ инбэлииттэри медиктэр кэ-рийээн көрүүлэрэ тэрийлээхтэ. Эминэн-томуна, санаторнай-ку-рортнай элэтин тутуукаһынан ха-аччыһы боппуруостарыгар теле-фонун "Горячая линия" үлэлиир. Ыччаттарга туһаайан кэһилиэһинэ дьарыктаах буолуутун кэһинэ про-формационнай хабааннаах кон-сультациялары, ыччат психологи-ческай кэһинэ биһирдэһэн кэһити-илэри тэрийэр.

Ахсынны 3 күнүгэр Дьокуус-кай куоракка ытыллыахха рес-публикатаагы инбэлииттэр балла-рыгар улуустан анал делегация ки-ирэрэ былаанналар. Онтон ахсын-ны 3 күнүгэр "Айыллаан" Сыһыа-лаан кэминигэр "Сырдыгы, кэһинэ түстэһэн" дьиз элбэх оҕолоох инбэ-лиит дьиз кэргэттэри, бастыг спортсменнары чистэһэр дьоро кэһинэ буолара күүтүлэр. Чурапчы сэлэһинэтигэр "Манан торуоска", "Аһаҕас сүрэх" аһаҕас аһаҕа-лары ытыллыаһы.

"СО" корр.

СҮӨҮ - БЫСТЫБАТ БААЙБЫТ

Билиги оскуолабыт агрооскуола статуһун ыһынан үлэ-лээбитэ 20 сыллаах үбүлүүбүн быйыл сайын бүтүн респу-бликаанан күргүмнээх ыһыарынан бэлэстэбиспит. Бу үбүлүү чэрчэтинэн агрооскуолабыт биһир наҕараада устата нэһилиэстэ тыа хаһаайыстыбатын күннэрин ытта. Сүрүн үлэни оскуола дьаһалтата, күн бүгүн үлэһини сылдыар агро хайысхалаах үлэһиттэр тэрийдилэр. Көһүк, совхоз кэмигэр үлэ бөрүн көрүсүбүт ветеран-үлэһиттэри оҕолор кылаас ча-астарыгар көрүстүлэр.

Бээтинсэ күн улуустат ветеринарнай сулуустатын, нэһилиэстэтиг ветеринардарын улуустаагы ТХПК коллек-тивтарын сэргэ оскуола коллективна аһаҕай саалаа муһу-на. Тыа хаһаайыстыбатын күнүнэн эбэрдэ тыллар этиһи-нэлэр. Ылалдыггар дьиз ич холосонноох этиһэлэри үөрнө сылдыар оҕолорго, учууталларга туһаайан эһиттэрэ киһини аһыһарда. Ол курдук, Шадринна Е.В.: "Сылы, сүөһү - дойдубут быстыбат баана, оҕу кытта биһиргэ үлэ-лээһин билиги дьиз олохсуйт, аһаҕас-танаспыт", - дьизэ.

Кэһилиэстэ этиһэлэр кэһиттэригэр бээ сыллаах дуога-бар түһэрсэр түгэн тирээн кэллэ. Доксунуһа тыаһын орто-тугар илин баттаһан, дуогабардарын хардарыта атаһаһан туттулар. Ийгэр сылы уонна сүөһү дьоруобай, ханс, тоҕ буо-ларыгар уруй-айхал этиһиһэ.

ЕТАРБАХОВ.

Тыя хаааыыстыбатын үлэлэригэр, сиртэн өлгөм уунууну ылыыта ууну хааааны улахан суолталаах. Удуусууттар бу үлээн "Мелинатор" ААО дырыктаар. Тэрилтэ үлэлээн кэлбит историятыттан бүгүннү үлэни-хамнааны директоры солбуйааччы, инженер-гидротехник Виктор Егорович Макаров билиһиннэрэр.

1978 сэлэн ПМК техникумдара
молгоон, үлэинтэр барыгалаан,
Ыштар үлэинтэр тээвэрлалла кыча-
айга. 1978 сыла 606 тың салк ар-
суумнаах үлэ йолурулуубуга. 1978
с. ПМК кыччан. Чуулгытаары
хороскетий участан буолбуга.
Үлэ хотула, баалан сөрдөрүн
детелүүга туһайыллыбын Хаа-

ны, оларар дыктары тутууну ыып-
пыта.

Лена - Мүрү уу ситимиз тугуу-
та бүтүштү. Сүгүз - Туора Күөл уу
ситимиз тугуулар букалутулар та-
рихтэ бир бастакынан үлүр-
нугарылышыта. 1989 жыл ээжлү-
түлүккө уу уу уу уу уу уу уу уу уу
ПМК хойбон Чуваштанын РИ

бэлгээн-дэлгэцт. Сайнхны нийт
үлэ элбэгээрээ үлэгт ахсаан
оогдонт 60-аар тийш. Үлэ үнсий
хэмжээ нь салт 25-30 мян солх, буу-
лар.

Бийыл коллектив саасын халаан уугун аһарылыта 500 кубическай метр бутпкый таһын Хачылаантан аралан Волгыны бээрлөттө, 1954 кубическай метр таланын тыһын обьекстарга кутта. Куораты куулуҥ тэбиэһэһэ, бутпкый таһыһыһа кууан уу аһарар таһыһыһах тутуууу бутаран саасын халаан ууга аһарылыһа. Салгыһы бээрлөттөр үлэ ба-рыһа.

Барьта 10 бийт өрмүнөнэн-
на 6 сүмэ сүмөн сүмүдүдүн үлэлэ-

мысталины. Буор таһыттан, таһы-
астаһыт, таһыны таһы улаһыт,
репэр калыбыт. Ол курдук, сыта
мүдөй таһы аһастаһыт, буор
таһытыр улаһыт.

дөргө кыткылашты, техника
оромушунан даярктан-лашты,
Биздин аралык ишсынган халык
таас чоң, дөмөлөтү уюштык тапты-
ны.

Алгоритм сыяқар отуе уудх-
жаадылар буолалар, үүс пиротех-
нический тутулар улаханык; ай-
гыраатылар. Былыттар, ууну
айыгар регулятордар орооннор-
тордо уп-харчы ситэ кэрүүдөөс.
Сигналыныктуу - ороонне улаа-

УОСТУБАТ УИГУ ТУЪУТАР

Тыя сиригэр снри кытта үлэин күүһүрдөр уонна уу хаһаайысты-
баный тутууларын күүсүтэ ылар
иннэтиэн республика оройуона-
рын ахсын мелиорации ПМК-лара
тэриллибиттэра. Чурапчытаар
ССКП райкомун биэротун быһаа-
рылтынан уонна "Якутмелиовод-
строй" трест бирикээһинэн 1973
сыл олуһуны 23 күнүттэн Чурапчы-
таары ПМК тэриэин, үлэтин
саҕалаабыта. Манна бастакы на-
чаллыытынан ВАТрун аһаммыта.
Ходуһа сирин туткарарыта үлэтэр
саҕаланан барбыттара. 1974 сылла-
ахха үлэтин ахсаана 69 күһүкхэ
тывыбыта, 701 тыһ. солк суумалаах үлэ
толоруллубута, произвольственной
база тутуута саҕалааммыта. Тэрилтэ
сыһыа кыадын ылан модун кууэста-
ах техниканан хааччыллыбыта,
үлэтин ахсаана 120-125 күһүкхэ
тывыбыта Тэрилтэ хонтуорута, 14
мексталоох парок, 12 квартиралаах
бөөр, 3 квартиралаах 4 плорор дьи-
лэтэр, кэдральнай итэлиэй, тех-
ника туарар сарайа, пиэрама үлэр
сирбиттэра Тэрилтэ тутар-тутар
үлэтин иккисэйи үлэтиннэ, 1975-
1977 сылларга сыһын айыа 1200
тыһ. солк суумалаах үлэтэр толо-
руллубуттара. Оччолорд кэдраль-
биттэр өкк түбүккэлэром, өр сыл-
лаах мөччирөөр тутуллубуттара.

мына. Бостонго регулятордаах байынгир үлхэр каллорилыбачта.

1984 онд анхны олонхоо механизм-снэциалистэр калдрара сууригдэв, үлэ тэгшмэл дүүргэжэ. Чугаргынгаара хэсэг снэциал үүснэстк ПМ-гэ кубулуйбуа. Бу кэмгэ тарилгын тлэ хайнаагсгынэснэр рэспублкангэ йалар-костер салнаагсгэ Р.А.Филдэин салнаагсга. 1987 онга үлэ кэмгэсэ улангнэ, 1 мэд 332 гэдэсэс үлэ онгогсгубуа. Амга кэ-лүгнэ кэдүүснэстк туһанар нилэглэ "Мөөдиринэй" сонхожа ал-бэс үлэ ыснэснэбгэ. Нуоһин Бурханын нууэгсгүлэр снэснэ-лснэ, Чугаргэ кулгүлэр рэгули-рогснэснэр мэдэснэснэин бийлэ-түгүүднэ сорагснэснэгара.

Оройуон системаларыгар күөлүтүүлэр бааһыаналар, хөдүнэлэр, аһыллар-сыйбалтар ааһах башкыттар эбээннэр, огу күүрөг-хаараҥага анал төртүлүттэ буолан, ИЭБ сысталааха оройуонга күөлүтүүлэр системалары институциональнар управление тэриститута Саха техниканай хааччыллы буор башкыттары тутуунан өмүтүнээспинэни, күөлүтөр системалары үлэтигини дьарыкталлары, тааска кыстыгыны Тоско

СЭО (районные производственно-строительно-эксплуатационные объединения) для бухбугта. Суол тутуутугар ливенсийа иллы, Чурапчы - Диринг суолугар 6 км куттуу, гравий бөрүрүтүлүш суол оңолулулуга. 1995 сылхаага Чурапчы кутуутар Таатта уута килтирүлүшү Таатта үрүрүн, иллы сиилиларын быһылтаттар түмүтэр багыта 4) кыл оңолулуна.

Билгил Чуралчылары "Мелиоратор" ААО 42 үлэнигээх Генеральный директорунан ПММаиоров үлэнир. Директор салбуун ачыгыгын ВЕМаиаров, кылбанын инженеринан НННикитородон, механигынан ВВЮжон, салбуун механигынан АААнтонин, инженеринан МФНеустроева, кылбанын бузгалтыгынан ЕЕЕОшенинкова, маастардарынан ВСДычмажский, АМПермиков үлэнилтэр. Торнетто 2 хоптураллах, 2 паркетлах, 12 квартираллах оворондогонго, кыргылаах ичелыииндах 6 "сууэтэх" трактор, 3 K-700 өкрелер, T-150 өкрелер, K-700 погрузчик, 6 КамАЗ массына, 2 УАЗ, 1 Ленд-Крузер массына үлэнилтэр. Техникабытын сагарда сатыыбыт. Ион сыта бирдии КамАЗ массынына ылабыт. 1 погрузчик, 1 буу, ороско атыл пахтар

Эта Азия улуһунтар 2 сыл суб-
уруччу субболроһоһа таатталар-
дын баран бэрэж бэрэһүүтүтүр
үтүһкөт, 30-ча мил оһи суумалар
эла оһиһулалар.

Слаа суул алхаммат кевитр Чуратын - Мыастаралба, Туулужа - Мырыга суулдарытар муксатары отортоон, суулу бродуунгон айһа суула олохтоомула. Август тарьерт үлэ ыалтылына, Чокуурдаахха сана гравий баар мизетэтт калһуна. Итһэн үлэ барыа. Кытаннах - Айдаллах суулар үлэ

ро хялгынхагт бүххулар Бааһийндар, чаһыгилдар сирин халта үлхөдлэлдигар үтгэр-харчылара суук. Олус борсугуй, кира саянлаах регулятордар бирайг-актаван баранар, үл-харчы корулунан тутушлуагтар Энэиш басаагта үлхөт кимис үбүднэ илс, суул тутушугар, бирэп бэдрингүтэ төлдөрз актыв быйнагж калта, 20 мял солс үлхэнт олохон басаанархалт.

Кандидат А. СЛЕПЦОВ

Одүүлүүн үрлийсэний 50 сьта

ОЛОБУН - ОБО ИИТИИТИГЭР

Педагогической ұлз, тыл ветерана, оёо иитиитигер олобун толюру анаабыт, 33 сыл педагогической ыстаастаах ытык кырдыаасыт наставникыт Старостина Акулина Николаевна туһунаан сырдатыхтын бакарабыт.

Кийн 1935 сүүлэхьхь Одьулуун нэгиллээр төрөөбүтэ. 1959 сүүлэхьхь олохун арлын нэгсөн, Василий Семенович Старостиньын ныл буолан, 3 орлоохтор, Улахан ул Семен – үрдүк үөрэхтэх инженер Кыһа Татлына, ийтүн туйлар хатаран үрдүк үөрэхтэх педагог, психолог Төрөөбүддүтүтар “Күтэсх” уһууаанын итгэччин, методичьын, сэмбэдиссиплинынаһаарьмалахтык үлэлэр, удууска, республикада тарбаах баттанар туйгун катерилаах педагог. Кийн ийтэ 26 сэл үлэлэбит уһууаанын методический үлэлтин сайьанаран, бал Россияда тийтэ үлэлтин уокута таранна, СР үөрөһириттин туйгун, РФ уоксай үөрэхтэхинин бочуоттаах үлэлтэааты ытарты ситиста Кыда ул Николда – сыһыһыт, сыһыт сэлэлээр иитингэ, көрүлгэ-харьһыһыт кыһаллан үлэлэр.

Акулина Николаевна 1962 сылтан Мындагайы уһуһаанытар институтун үлэһэ бита. 1968 сыллаахха Мянэ-Хангаас Лоом-тука бөлүмүгүр институт курсу үөрэнэн бүтүрүөттөн Одьулуун уһуһаанытар институтун, сойбэдэсийинэн бочууттаах сыһыаанга тахсыар диэри үлэһэбита. Күдэр канцэри бичаты институт үтүө суоба-стахтык үлэһэн, баай уопуттар эдирдери уһуһан, сүбэ-ама биэрэн, күн баччаанга диэри бөксө сибииһи тутуһарын ким тутта бөлүөтүбүт, олус истээнэкс саныабыт.

Очигтоор гэжмээр бичвэр алдсан үлдэцтэй бичр идэлхэстэрэ, Хайлахыг үгүйсгэн сэбидиссэйз, СР үерэрйрингтн тулгунд, РФ уулсай үөрэхтэзэһинин бочуогтаах үлэхитэ МННДларигоньа бу курдук ахтар: Икхэн орто бөлхс оролорунар үлэхээн саралаабилыгт. Миң киингтэн элбхжэ үерэмилтн. Оролору тилгьарга, талдн ылбыг идлэр бөрнүндисхотжэ сыйһананарга, үлэхэн эрэ муу турданамажа коллективын, бөрүлэхэн олоор эмэз кытгарга үгүйбуга

Күнү бычтар дырыктарылар элбөктө сыйдан, байы ушугуттан, ордорго сыйыангыта чалчы дадыны бүтүн олодун оро дигилтигиз андан. Бийликте, азырдарга, үтүө холобуруна бусулун бусулуг эбит диген саныбын.

Педатогической ұлді ветерана, мөтө дөст-ынтымақас РҒ ұлтсай үөрәхтәһиниң бәһүтиһах үлөһитә Ф.Г.Кислова ахтар: "Мин 1973 сыллаахха Одулууннаары уһуйаһтага сибидиссәһинән ананан үлөһи кәһләрбөр, Акулина Николаевна сәһизәһиссәй сәһбүһиһи аһләрбөр этә. Онно уһуйаһ дьһэтә Урах-Күһрәһтәһи сәһа кәһһөрүдлән килләрилләһитә. Сәһтанан кәһһүдлән түтүдлүбәһ тах буһстан, итәрһи-һаһарһа алһох этә. Акулина Николаевна онно уһаһан түтүдүлһи-һамһаһи кәһһүбүһи сәһрбәһи сүһх.

Мин кавиын Акулин Пилалетын улахын үрдүүнэй көрсүбүтэ, элбэх сүбэни амань өгөрлөтэ, хэмээлсүтэ. Күнн ылым илгэ сүрдүдэн үтүэ сүбэстээхтэй тилорор: Үлэтгэр мүнүүтүн да хойутаабакка шүс чухайдайдак кэлэрэ. Куруук ыраастың хон курдук оруу-сүтүк таттан сылдыар. Ыларды да түн-түн түһэн, махсан-кыраар сылдыарын көрдөрбөтө. Дыстыгэр үрүлжик шегардыс юһн каһалгата, тийим мэтэ-түгэмэтэ элбэх бөрү буулуу эрээр ангууаһын үлэтгэр биллэрхөл-көрдөрбөтэ. Бирин пилалон үлэтгэр хойутаабакка да, кингүл-хөһөн да айдэбэкпүн. Онку, үлэтин үрдүүтүк туһара. Атылтарга холонор бууларга, биллэһэни инвизитэ сүрдүн элэ бөлүһүнүлүрүтэ.

[illegible]

Үлэтин, кыргачаннары олус татыныра. Кэлин кыра бөлөх орлорутар дөөһүнлэр улаабыла. Онно ордолор бэйэлэрин кыруу үөрэнэллэрин улахан болдуктотун уураа куруук ыраа-чбөр буолалларыгар үөстэр, кыһалдыр, төрөспүттэри кытта уоспай тыл булан улааһына.

Педогогическая зареязарта кыстан оройуонуга, республикага сэнээринин ылар: Ордук "Тыа сирээр оройлорго суох быра-абастаах билигинирин" темага табылган үлэтиибитта. Ойно үлэтин теорияны, практи-каны кытта сибээстэн, орус кичэбин ыи-лыстан-чыгыстан олоххо киллэрэн ара-батын суруйа тиһэрэ.

Дийлэр-уонсга биэр-ижэи сөр көрүүтэ кыйайтарбат буоллаҕына, Акулина Николаевна биимстала суох 35 сыл 20-30 кырачааннары аҥардаа этэнтэ сыйдыһыларын хаачыһыага төһөлөөх сыраман кэлбитэ буолуой? Онно илтил-үрөтүн эриирин-бутуурун, бу сыйдыһынаах үлэ үтүмэж үгүс билиин көрүүнү, тулууру, жэжэ сыйыныы эрэйирин эээн кэлэс.

Көпчүлүгү манайлы наставниктардын тажрыйбасын, убагы-ыры менен Акулина Никольевна туфунан олус ыңгайлаштырып, жөнөткөн үлгүлөрүз бир-сүлө сүйөнчтөргө буларын бөлүштүрүлгөн, ситиниктөөк үлгүлөрүз олук уурубузутар дининик максаттаар, истиниктөөк саналылар.

"Күлкөз" дегенд үлктө оройуонга, республикада тийи тарганылыгыар бийиктастаныштыл сөмэй кылаата баар дизи билдизибит. Кизи суботон-аматын, үлктө бәри-ностин, куруутун ойбул буоларын тоһордоон бөлөстөйүбит. Хаһан дарыны кыһырыбат, улаханнык сангарбат, ол эрэн ирдэбиллэх, аккуратнай үлктини кытта тэһтө үлэстэһиһиниз кизи туттабын. Бүрт тэһилтөр бачча уһунук үлэстэһитин сөрбүт хайыһабын. Эһэри кытта адэр, нардьаһы кытта кырдыһас, туох да кэтэх саһаата суох, баары-баарынан аһаһастык этэр суботунуһа.

Байэлтн кэмгэр өр сыдларга профсоюз председателинэн үлэлзэн, үлэлтгэр

капиталдарын бынаарсыга үтүс сыратын бирин туруорсузуга, үлөштөр үлөшүгө устуубулардын тэрийсиге Навиликка ыштылар бэри даааларга, субюгуну, уштырга бир самай актыбын тэрийсиге, самайаччы булалар

Кинона экинчи даражада, элге татымал турар, ылымдык сыйаал тилдер тирден коллектив тулутар не сүрөттөн кыялдан үлөшкөн, адаттар чакчы борингдөх ие толочы башынтынан үрдүк сук сыйаалы бол, "наставнигыт" дин киз тутта аатна ыбыт. Кипи "Сары сыяларга кийиниз ах үлөтүн иини", "Улуу Кыялы 50 сыя" "Ула ветерана" мотолориниз надраада дымдыт, 2005 сыла "Ага доңду Улуу сары дини ветерана" дарабада мотолориниз надраада

БНХА-мааны нэгддэг аргыг ашиглан, өөрсө
рамыг ашиглан нэгддэг аргыг ашиглан, өөрсө
ашиглан уушгийн 30 сүүлчээр уушгийн
итгэлтэйгээр эргэлдэн турал, тухайн баар бар
уушгийн, сүүлчээр, нэгддэг баар бар.

АМЦЫНЧКОВСКАЯ
уһуулан методийн
СР үөрэлжирингийн туйсуу

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Күннэтэ күүтэр, ахтар-саныыр, үтүөбэ-кэрээ уһууар "Тулукчаан" үһүааммыт үлэһиттэрин 20 сыллаах үбүлүөгүтүнэн итиирик, истинник эбэрдэлиибит!

Иннэн-бохтон турбакка иннигит диэки баран иһин, өрүүтүн өрөйө-чөрөйө, чабылыа сыдьын. Үлэһитигэр кыайы эрэ кынаттанан, ситиһи эрэ сэттиһин, саргы эрэ салалыннын, туску эрэ туһаайдын. Оҕоҕо ураты сыһыангыт быйаннаахтык сайыннын. Бары доруобай буолун!

Эбэрдэни кытта "Тулукчаан" үһүаан төрөппүттэрэ.

МАХТАНАБЫТ

Кытаанах нэһилиэтин олохтооҕо, тапталлаах аҕабыт Собокин Спиридон Иванович 2007 сыл алтынны 20 күнүгэр үлэһит-тамсыы сыдьан эмискэ ахтан түһэн, өйүн сүтэрбитэ. Онон тутта Чурапчы киин балыһатын терапевтической отделениетыгар киллэрбүтүт. Быраастар анализ ылан, көрөн баран төбөтүгэр тымыр быстыбытын быһаар-быттара. Аҕабыт бу отделениеҕа өр сытан эмтэммитэ. Онон Дюкуускайга киллэрэлтэн, эмискэ үһүн эмтэниһин оос-пыта. Тохсунньу ыйга операцияламмыта. Билигин тура сыдьар, кэпсэтэр, быһаарсар, мүс-мас киллэрэр, хас эмэ сыллаабыны өйдүүр, билэр буолла.

Аҕабыт билиги ортобүтүгэр сыдьарыттан чугас дыно, аймахтара үөрэбит. Спиридон Иванович ыраахан ыары-ыттан өрүттэригэр ай-санаа, материальной өттүнэн күүс-көмө буолбут биэр дөйүлээхтэрбытыгар — Кытаанах участкай балыһатын бырааһыгар С.И.Булакинтэ, үлэ-эбэит балыһатын коллективыгар, нэһилиэкпит дыһалта-тын үлэһиттэригэр, чулаан Л.Н.Лугинова, Е.П.Скряби-на, ветеринар сэмизтэтирин председателигар С.Н.Соро-коумова, убайытыгар В.В.Собокинэ, санаспытыгар Т.Г.Потопова, эдьийбит курдук саныыр киллэһитигэр Р.Э.Домовенко, уонна икки өттүтүнэн биэргэ төрөбүтүтэригэр, үлүүс киһигэр дыһатин туран биэр-бит бырааһытыгар В.В.Дьяковскайга, кийиһитигэр Ве-ра Владимировна, ийэбитигэр, Герой-ийэ Е.С.Новгородо-ва мунура суох махталбытын түһэрдэбит.

Махтанабыт Чурапчы улуун киин балыһатын кол-лективыгар, бухгалтериятыгар, профсоюзтар, терапев-тической отделение бары үлэһиттэригэр, чулаан систэ-рэ Л.А.Лыткинага, быраастар Г.Э.Кузьмина, Н.Н.Иустина-га, Г.В.Данилава, М.А.Полова, А.К.Полова, механик М.Р.Митинага, "Суһал көмө" коллективыгар, бары суоллар-дарга.

Куруутун дыһантэ-сэргээ көмөлөһө, дыһан махталын ыла турун. Доруобай, этэнэ буолун, оҕолоруут, дыһантэ эһиз-э үтүөнү, кэрэни, үөрүүнү эрэ аҕалынар дыһан алыһытын түһэрдэбит.

Кэрэни, аҕалары, сизинэри.
***

Быйыл күһүн билиги биэр сыллаах төрөүх алта тыһаас-килар суһулэрибитин сүтэрэн, эрэ баҕону көрдүбүт. Тыһаастарбыт үөрдэриттэн быстан хаалан, Кыйыан, Кымдалыан, Түөһүн көрдөөн булбакка санабыт түһэн олохтоолууна, үтүө санаалаах дыһан, Балтаны орто оскуо-латын директара З.Е.Егоров, Түөһүтүн Новгородовтар телефонунан биллэрэннэр, ол икки кыттан икки тыһаас-тын булан үөрдүбүт. Онон кыһын Балтанаттан Е.П. Васи-льева телефоннаан Кампеевтарга суһу кэлэн туларын биллэрдэ уонна М.Д.Ефремов сыһыга сыдьар үс тыһаас-тытын ол түһүз бара сыдьан көрөн, батыһынкэран аҕалан, алта суһулэрибитин барыларын сэттиннэ 17 күнүгэр булан, үөрүүбүт үксээтэ.

Онон суһулэрибитин буларга көмөлөспүт үтүө санаалаах дыһантэ — Балтаны нэһилиэтин олохтоохторугар Е.П. Васи-льева, Ефремовтарга, Кривошапкинтарга, Кампеевтар-га, Түөһүтүн Новгородовтарга истинник махтанабыт. Эһизэз чэигэн-чэбдик доруобуйаны, дыһан кэрэнигитигэр део-лу баҕарабыт. Үтүө санаабыт сылаһынан сыдьаайа ту-дун дыһан алыһытын аныкыбыт.

Кытаанах нэһилиэтин олохтоохторо
Лонгинавтар, Лугиновтар.

ИНДИВИДУАЛЬНЫЙ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬ
ФЕДOTOB РУСЛАН ЕРЕМЕЕВИЧ

МАГАЗИН "АВТОЗАПЧАСТЕЙ" реализует

1. Трактор МТЗ-82 — 795,000 руб.
  2. Погрузчик ПКУ-0,8 (КУН) — 135,000 руб.
  3. Погрузчик ПБМ (быстростъемный) — 145,000 руб.
  4. Двигатели КаМАЗ, МТЗ, ЗИЛ Бычок, УАЗ, Волга.
  5. Автомашинны всех моделей, аккумуляторы, тосол, масла.
  6. Электроды, гвозди, тросы всех размеров.
  7. Шланги, ремни, рукава высокого давления в широком ассортименте.
  8. Котлы КВ-300, насосы циркуляционные.
  9. Станки деревообрабатывающие, дрели
  10. Елки, новогодние игрушки, подарки.
  11. Брезент, дермантин, валенки.
  12. Седла кавалерийские, хомуты, шорные изделия.
  13. Холодильники, морозильники, СВЧ, газовые, электрические плиты, телевизоры.
  14. Комбикормы, (КРС, свинной, куриный, гранулированный).
- Работаем с предприятиями и в кредит с начислением.
Более 8000 наименований запчастей.
Мы являемся официальными дилерами заводов изготовителей России, Белоруссии и Украины.
У НАС САМЫЕ НИЗКИЕ ЦЕНЫ ПО РЕСПУБЛИКЕ!
Наш адрес: п. Нижний Бестях, ул. Ленина 23.
к/т: магазин автозапчастей: (411-43) 47-256.
магазин строительный: (411-43) 47-051.
бухгалтерия факс: (411-43) 47-210.

БИЛДЭРИИ

Биз этэ атыһылыбыт. Билсэр тел: 25-569.

Биз орсыах трактор прицебин атыһылыбыт.
Билсэр тел: 8914-296-69-78.

1992 сыллаах УАЗ-тент атыһылар. Сыһыата — кэпсэттэһэ. Билсэр тел: 8914-101-88-54.

Пинин Василий Иванович аатыгар бэрлэбэит суоллар дастабырыаныһа сүһүтүнэн, дыһа сүүрүһүн аарылар.

"Туйгун" маһыһынна саҥа төрөбүт өйр анал-лаах МЕДКАРТА (история развития ребенка) атыһ-га таһыста. Сыһыата — 240 солк. Ахсаана арыһах. Тиз-тэһэ!

Продаю двухкомнатную квартиру в центре, центральное отопление, второй этаж, телефон.
Обр по тел: 8914-101-55-38.

Такси "САРЫАЛ"
ЧУРАПЧА-ЯКУТСК-ЧУРАПЧА
в 5, 11, 14 и 16 часов.

Диспетчер в Чурапче: 43-025, 8914-1004883

Диспетчер в Якутске: 700-403.

44-0-44

Услуги надежного такси

"ВИКТОРИЯ"

по селу и улусу.

Быстро, удобно, комфортно!

44-0-44

Күндү ийэбэит, эбэбэит
МОРДОВСКАЯ
Парасковья Ефимовна — Болкуойа
бу дыһан сэттиһи 29 күнүгэр олохтон туораабытын айыһагарыгар, билэр дыһулар ийэһиттэригэр.
Уола, кийиһэ, сизинэри.

Тапталлаах аҕа, Нам улуун олохтооҕо
НЕУСТРОЕВ Кирсан Петрович
быдьан өлбүтүнэн кыһыһыгар Сивцева Анастас Кирсановича, ийэһи дыһан кэргэнитэр дэриг кутураабытын биллэрэбит.
САНовгородов аатынан Чурапчы орто оскуолатын профкома, дыһалтаты, коллективэ.

Чурапчы улуун олохтооҕо, үлэ, тыһыл ветерана
СОБАКИН Василий Константинович
уһун ыраахан ыарыһтан олохтон туораабытынан кутураа-тынан биллэрэлтэр:
— Тапталлаах аҕалар, эһэлэрэ, үлэ, тыһыл ветерана Соби-кин Василий Константинович олохтон туораабытынан кайыһ-тыһыгар, бэйэлэрин үлэһиттэригэр Корона Анна Радоахонна, ийэһи дыһан кэргэнитэр "Кыһыһа" үһүаан коллективэ;
— Тапталлаах аҕа, эһэлэрэ, Чурапчы нэһилиэтин кыр-дыһа олохтооҕо Собокин Василий Константинович бу дыһан сэт-тиннэ 27 күнүгэр олохтон туораабытынан бэйэлэри үлэһиттэри Корона Акулина Васильевна РКЦ коллективэ;
— Аҕабыт курдук саныыр кийиһит, үлэ, тыһыл ветерана, Чу-рапчы нэһилиэтин олохтооҕо Собокин Василий Константино-вич ыраахан ыарыһтан олохтон туораабытынан оҕолорулар, сизинэригэр, айыһагарыгар Чурапчытан Былаһан Куорсуу дыһан кэргэнэ.

Тапталлаах кэргэнэ, аҕабыт, эһэлэит, Чурапчы нэһилиэ-тин олохтооҕо
РОМАНОВ Яков Георгиевич
сэттиннэ 30 күнүгэр олохтон туораабытын дэригэһи курутуу-ан туран бары айыһагарыгар, билэр дыһулар ийэһиттэригэр.
Кэрэни, аҕалары, сизинэри.

Кутурааһынан биллэрэлтэр:
— Тапталлаах кэргэнэ, аҕалары, эһэлэрэ Романов Яков Гео-ргиевич уһун ыраахан ыарыһтан олохтон туораабытынан кэргэнитэр, "Алмасэргэһиһи" АКБ Алларан Бастаххэргэи филиалы Чурапчы улуунуһулар салаатын салайааччытыгар Филиппова Галина Ивановна, оҕолорулар, сизинэригэр "Чу-рапчы улууһа (оройуона)" МТ дыһалтаты;
— Күндү кэргэнэ, аҕалары, эһэлэрэ Романов Яков Георгие-вич күп сириттэн барыһынан кэргэнитэр, салайааччытыгар Галина Ивановна Филиппова, оҕолорулар Лена, Оля, Же-нэ "Алмасэргэһиһи" Чурапчытааҕа эбэи оҕиһын коллек-тивэ;
— Тапталлаах кэргэнэ Романов Яков Георгиевич ыраахан ыарыһтан олохтон туораабытынан "Алмасэргэһиһи" Чу-рапчытааҕа эбэи оҕиһын салайааччытыгар Филиппова Га-лина Ивановна Чурапчытааҕа кэпсэһиһиһи тутуу управле-ния коллективэ;
— Тапталлаах кэргэнэ Романов Яков Георгиевич ыраахан ыарыһтан эһиһэ өлбүтүнэн үлэһиттэригэр Филиппова Га-лина Ивановна 1977 сыллаахха оскуолаҕа биэргэ үөрөм-мэт доруотторо;
— Тапталлаах кэргэнэ, аҕалары Романов Яков Георгиевич ыраахан ыарыһтан соһуучу билиһи кэпсэһиттэн туораа-бытынан истинник саныыр дыһуһабытар, "Алмасэргэһиһи" Чурапчытааҕа эбэи оҕиһын салайааччытыгар Филиппова Га-лина Ивановна, оҕолорулар У.Н.Атласова, М.М.Савинова, Л.Е.Болотова, М.Н.Савинова, И.Н.Алексеев.

Редактор - директор: А.А. ЗАХАРОВ.
Редактор - директор салбуйааччы, сурук уонна культура отдела — Г.И. ПОЛУСКИНА.
Эксперттэр секретарь, быраап отдела — О.В. ЖИРКОВА.
Политка, экономика, спорт, тыа хайаһыһыһаа отдела — А.М. СЛЕПЦОВ.
Үөрэх, доруобуйа харыһабыл отдела — А.М. АДАМОВА.
Ыччат, оро-айнах отдела — Н.Н. ГАВРИЛЬЕВА.
Верстальщик — Э.И. ХОМУС.
Корректор — В.Н. ПЕТРОВА.
Бэчээтэһэччи — Ф.А. ПРОТОДЬЯКОНОВ.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, Чурапчы улуун "Сага олох" редакци-оннай-издательской холбоһук государственной учреждение. Маастобай информация средстволарын туһууан РФ Сокууһунан туһуууну хонтуруоллуур уонна регистрაციалы-ыр РФ бэчээкх СР региональной управлениетыгар 2003 с. бэс ыйын 20 күнүгэр регистра-цияланымт күөнүгэр — ПИ №19-0423.

ААДЫРЫСПЫТ: 678670, Чурапчы сэл., Коря Маркс уул., 26 "а".
Телефоннарбыт: редактор — 41-332, отделлар — 41-265, 41-358.
E-mail: Ovanoolah@churap.ickha.ru

Сага олох

Автор сурутар эһилэр санаа редакция поэзиятыгар маһын олп-тубиһар буолбатах. Сурууаа ийиһтар чачылар кыһаһааһыгар эһилэһиһи автор тус бэйэһи сүтэр.